

Uchwała Nr XVIII/74/11
Rady Gminy Komańcza
z dnia 18 listopada 2011 r.

w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Przeciwdziałania
Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na
lata 2011-2014

Na podstawie art. 18 ust.2 pkt 15 ustawy z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz.1591 z późn.zm.) w związku z art. 6 ust. 2 pkt.1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. Nr 180, poz. 1493 z późn.zm.)

Rada Gminy uchwała, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011 – 2014 stanowiący załącznik Nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Komańcza.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy Komańcza
Witold Jawor

Załącznik Nr 1 do Uchwały
Rady Gminy Komańcza
Nr XVIII/74/11
z dnia 18 listopada 2011 r.

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR
PRZEMOCY W RODZINIE
NA LATA 2011-2014**

Komańcza 2011

WSTĘP

Przemoc w rodzinie to zamierzone, wykorzystujące przewagę sił działanie przeciwko członkowi rodziny naruszające jego godność oraz podstawowe prawa i wolności, powodujące cierpienie i szkody” [Nowakowska, 2008, s. 21]. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.) definiuje przemoc w rodzinie jako jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem życia człowieka, kształtującym osobowość, system wartości, poglądy i styl życia. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami, oparte na miłości i zrozumieniu. W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Należy ją zaklasyfikować do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Prowadzi do poważnych naruszeń norm moralnych i prawnych, tragicznych skutków psychologicznych, a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń czy zabójstw [Sasał, 2005, s. 16–19].

Wokół przemocy narosło wiele mitów. Jednym z nich jest przekonanie, że jest to zjawisko marginalne, występujące wyłącznie w patologicznych środowiskach. Tymczasem według danych statystycznych przemoc w rodzinie jest zjawiskiem powszechnym i stanowi poważny problem społeczny. Znęcanie się nad rodziną jest

najczęściej popełnianym przestępstwem w Polsce, zaraz po przestępstwach przeciwko mieniu i życiu. [Tomaszewska, 2007, s. 36–37].

Przemoc ze strony najbliższej osoby jest doświadczeniem traumatycznym, okaleczającym psychikę. Przemoc w rodzinie przybiera różne formy: od przemocy fizycznej, przez przemoc psychiczną i seksualną, po przemoc ekonomiczną. Przemoc w rodzinie rzadko jest incydem jednorazowym. Zazwyczaj ma ona charakter długotrwały i cykliczny.

Rodzaje przemocy:

1. **Przemoc fizyczna** – jej celem jest zadanie ofierze bólu fizycznego, uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej zdrowia lub pozbawienie ją życia.
2. **Przemoc seksualna** – to zachowanie zmuszające ofiarę do podjęcia niechcianych zachowań seksualnych lub zdeprecjonowania jej seksualności.
3. **Przemoc psychiczna** – to zachowanie, którego celem jest umniejszanie poczucia własnej wartości ofiary, wzbudzanie w niej strachu.
4. **Przemoc ekonomiczna** – to każde zachowanie, którego celem jest ekonomiczne uzależnienie ofiary od sprawcy.
5. **Zaniedbanie** – to ciągłe niezaspakajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

Przemoc jest przestępstwem. W zależności od tego, czy przemoc ma charakter jednorazowy, czy się powtarza, jest ścigana z różnych artykułów Kodeksu Karnego. Jeżeli przemoc ma charakter ciągły, zostanie zakwalifikowana jako przestępstwo znęcania się nad rodziną z art. 207 Kodeksu karnego (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553 z późn. zm).

Artykuł 207 Kodeksu karnego stanowi:

„§1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad

małoletnim lub osoba nieporadną ze względu na jej stan psychiczny i fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.

§2. Jeżeli czyn określony w §1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do 10 lat.

§3. Jeżeli następstwem czynu określonego w §1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 2 do 12 lat”.

Przemoc w rodzinie ma tragiczne konsekwencje. Prowadzi nie tylko do uszkodzeń ciała ofiary, ale także do zaburzeń emocjonalnych oraz zaburzeń w sposobie, w jaki postrzega ona sama siebie, sprawcę oraz innych ludzi. Narastanie zjawiska przemocy w rodzinie wymaga niezwłocznego podjęcia działań zawartych w niniejszym Programie.

Program Przeciwdziałania Przemocy Gminy Komańcza ma charakter długofalowy. Działania Programu obejmują lata 2011–2014. W miarę potrzeb i sytuacji społecznej zadania Programu mogą ulegać zmianom i udoskonaleniom.

I. Analiza problemów społecznych na terenie Gminy Komańcza

W celu właściwego zaplanowania podejmowanych działań niezbędne jest dokonanie analizy problemów społecznych w gminie z uwzględnieniem problemu przemocy w rodzinie.

Na terenie Gminy Komańcza przemoc w rodzinach występuje najczęściej w rodzinach najuboższych, jest powiązana z alkoholizmem, niskimi dochodami, niskim wykształceniem, niską świadomością społeczną. Przypadki znęcania najczęściej odbywają się w domach rodzinnych, w zamkniętym kręgu osób, gdzie świadkami są jedynie członkowie rodziny, w tym małoletnie dzieci. Praktycznie ofiary przemocy boją się, a niejednokrotnie wstydzą się o tym mówić. Trudno jest im w tych sprawach zeznawać w sądzie i tylko bardzo zdeterminowane ofiary przemocy decydują się na jej przerwanie, poprzez zgłoszenie tego faktu odpowiednim organom. Na dzień 31.12.2010 Gmina Komańcza liczyła 5242 mieszkańców. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Sanoku na dzień 31.12.2010r. wynosiła – 293 osoby (w tym 153 kobiet). Ze statystyk policyjnych wynika, że na terenie gminy w roku 2010

przeprowadzonych zostało 20 interwencji domowych. W okresie od 01.01.2010 do 31.12.2010 założono 20 „Niebieskich Kart”.

Do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Komańczy wpłynęło 8 zgłoszeń dotyczących objęcia leczeniem odwykowym osób nadużywających alkoholu. Z pomocy społecznej w Komańczy w 2010r. skorzystało : 180 rodzin, w tym 27 rodzin, gdzie powodem przyznania pomocy była przemoc .

Z analizy środowiska dokonanej przez pracowników socjalnych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Komańczy wynika, że:

- 1) Na terenie gminy Komańcza występują wszystkie formy przemocy tj. fizyczna, psychiczna, seksualna oraz zaniedbanie. Najczęściej stosowaną formą przemocy jest przemoc fizyczna.
- 2) Wśród sprawców przemocy dominują mężczyźni. Ofiarami przemocy w przeważającej mierze są kobiety.
- 3) Najczęstszą przyczyną przemocy był alkohol. Wśród innych przyczyn wystąpiły zaburzenia psychiczne oraz typ osobowości.
- 4) Większość ofiar przemocy na terenie Gminy Komańcza nie szukała pomocy. Najwięcej przypadków przemocy w rodzinie zostało zarejestrowanych przez pracowników socjalnych podczas przeprowadzania wywiadów środowiskowych.
- 5) Ofiary przemocy doświadczyły pomocy prawnej, socjalnej i pedagogicznej. Zdecydowanie brak jest wsparcia psychologicznego.
- 6) W większości badanych przypadków działania wspierające ofiary przemocy prowadziły do poprawy sytuacji w rodzinie, ale jedynie do poprawy częściowej. Całkowita poprawa sytuacji w rodzinie była w stopniu minimalnym.
- 7) Wśród przyczyn bierności ofiar przemocy dominował lęk, wstyd, stereotypy panujące w środowisku, trudności w samodzielnym utrzymaniu się oraz współzależnienie od sprawcy.

Również w szkołach na terenie Gminy Komańcza zanotowano akty przemocy fizycznej i psychicznej wśród młodzieży. Przemoc fizyczna wyrażała się kopaniem, szarpaniem, popychaniem. Przemoc psychiczna to bezustanne wyśmiewanie się, poniżanie, wyzwiska. Trudno jest w sposób jednoznaczny określić wielkość zjawiska przemocy na terenie gminy w związku z występowaniem przemocy ukrytej, czyli toczącej się

w rodzinie czy w szkole, ale nieujętej w statystykach z powodu braku wiedzy na temat jej występowania.

Cele Programu

Celem Programu jest:

- 1) zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Komańcza**
- 2) zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie,**
- 3) zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie, wsparcia dla osób zagrożonych bądź uwikłanych w przemoc w rodzinie.**

Cele ogólne będą realizowane przez:

- 1) budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy – stworzenie Interdyscyplinarnego Zespołu do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie – w celu szybkiego i skutecznego podejmowania działań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa oraz zatrzymania przemocy w rodzinie, a także planowania i realizacja działań pomocowych na podstawie diagnozy potrzeb,
- 2) diagnozowanie zjawiska przemocy na terenie Gminy Komańcza,
- 3) przyjmowanie zgłoszeń dotyczących przemocy domowej i uruchamianie procedur mających na celu powstrzymanie przemocy,
- 4) kierowanie ofiar i sprawców przemocy do odpowiednich specjalistów,
- 5) podnoszenie kompetencji służb i instytucji w zakresie przemocy w rodzinie,
- 6) monitorowanie sytuacji w rodzinach, w których dochodzi do przemocy, a w szczególności uruchamianie współpracy między różnymi instytucjami pomocowymi oraz udzielanie kompleksowej pomocy ofiarom dotkniętym zjawiskiem przemocy w rodzinie,
- 7) oddziaływanie na sprawców przemocy w rodzinie.

II. Założenia Programu

Realizacja celów Programu zakłada:

- 1) uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem przemocy w rodzinie,
- 2) promowanie modelu rodziny wolnego od przemocy,
- 3) edukację dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie przemocy w rodzinie,
- 4) działania interdyscyplinarne w zakresie przeciwdziałania przemocy.

III. Program jest spójny z Programami:

- Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy,
- Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Komańcza,
- Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Komańczy.

Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- **ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie** (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.),
- ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2004 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.),
- ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 1882 r. Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.).

IV. Zasoby Gminy Komańcza w zakresie realizacji Programu:

1. Zasoby ludzkie – przedstawiciele różnych grup zawodowych stykających się z problematyką przemocy w rodzinie.
2. Zasoby instytucjonalne – instytucje i organizacje zajmujące się problemem przemocy w rodzinie oraz instytucje i organizacje pełniące funkcję wspierającą:
 - Ośrodek Pomocy Społecznej,
 - Komisariat Policji,

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Placówki oświatowo-wychowawcze,
- Zakład Opieki Zdrowotnej,
- Organizacje pozarządowe,
- Parafie.

V. Czynniki gwarantujące właściwą realizację Programu:

- współpraca z samorządem gminnym oraz uzyskanie wsparcia w realizacji działań,
- dobra znajomość środowiska przez pracowników socjalnych,
- współpraca powołanego Zespołu Interdyscyplinarnego z instytucjami na terenie gminy oraz poza nią,
- gotowość specjalistów do współpracy na rzecz rodzin dotkniętych przemocą,
- chęć wyjścia z kryzysu oraz gotowość ofiary do podjęcia działań zmierzających do poprawy dotychczasowego stylu życia.

VI. Zagrożenia w realizacji zadań:

- stereotypy panujące w środowisku na temat przemocy w rodzinie,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- brak współpracy rodziny w zakresie przezwyciężania kryzysów,
- problem uzależnienia od alkoholu w rodzinach,
- ubóstwo,
- brak infrastruktury socjalnej w gminie,
- brak lub zbyt mała współpraca interdyscyplinarna,
- brak motywacji ekonomicznej dla członków zespołu interdyscyplinarnego,
- brak specjalistów (psycholodzy, terapeuci)
- brak ośrodka wsparcia dla ofiar przemocy na terenie gminy.

VII. Realizacja celów Programu

CEL 1

Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Komańcza

Działania:

1. Określenie w drodze uchwały trybu powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania.

Podmiot realizujący działanie:

- Rada Gminy

2. **Powołanie Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego.**

Podmioty realizujące działanie:

- Wójt Gminy

3. **Skład zespołu interdyscyplinarnego:**

- pracownicy socjalni,
- przedstawiciele oświaty,
- przedstawiciele policji,
- kuratorzy sądowi,
- przedstawiciele Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- przedstawiciele ochrony zdrowia,
- przedstawiciele organizacji pozarządowych,

4. **Oczekiwane efekty Programu:**

- Systematyczne diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie,
- opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach oraz możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym,
- monitorowanie sytuacji rodzin dotkniętych przemocą,
- dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań,
- podejmowanie działań prewencyjnych w środowiskach zagrożonych przemocą,
- inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą,

- udział w działaniach edukacyjno-informacyjnych.

5. Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie przemocy:

- propagowanie skutecznych sposobów powstrzymywania przemocy,
- obalanie mitów na temat przemocy,
- szkolenia na temat przemocy,
- prowadzenie kampanii zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży w zakresie ograniczenia oglądania przemocy w telewizji, grach komputerowych,
- wspieranie różnych form spędzania wolnego czasu promujące zachowania nieagresywne,
- organizowanie spotkań edukacyjnych dla mieszkańców, np. w świetlicach wiejskich,
- dystrybucja ulotek i informacji na temat przemocy i jej skutków,
- organizowanie konkursów, np. plastycznych, wśród dzieci i młodzieży w zakresie zapobiegania przemocy.

Podmioty realizujące działanie:

- placówki oświatowo-wychowawcze,
- Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny,

CEL 2

Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie

Działania:

1. Izolowanie sprawców przemocy od ofiar.
2. Udzielanie informacji sprawcom przemocy na temat programów korekcyjno-edukacyjnych.

3. Przeprowadzanie rozmów z osobami nadużywającymi alkoholu, stosującymi przemoc.
4. Kierowanie wniosków do Sądu Rejonowego w Sanoku w celu podjęcia obowiązkowego leczenia odwykowego osób nadużywających alkoholu.

Podmioty realizujące działanie:

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Policja,
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny,
- Ośrodek Pomocy Społecznej,

CEL 3

Zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie

Działania:

1. Utworzenie punktu informacyjnego:

- udzielanie informacji dotyczącej możliwości bezpiecznego schronienia dla osób dotkniętych przemocą w ośrodkach interwencji kryzysowej i w specjalistycznych ośrodkach wsparcia,
- gromadzenie i udostępnianie informacji o instytucjach i organizacjach udzielających pomocy osobom dotkniętym zjawiskiem przemocy,
- udzielanie informacji na temat praw osób będących ofiarami przemocy,
- udostępnianie informacji o instytucjach i organizacjach realizujących programy terapeutyczno-korekcyjne wobec sprawców przemocy,
- rozpowszechnianie telefonu zaufania „Niebieska Linia”, „Pomarańczowa Linia”.

Podmiot realizujący działanie:

- Ośrodek Pomocy Społecznej.

2. Prowadzenie działań interwencyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy:

- podejmowanie działań interwencyjnych w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”,

- przekazywanie informacji o podejmowanych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego.

Podmioty realizujące działanie:

- Policja,
- Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- przedstawiciele oświaty,
- Przedstawiciele ochrony zdrowia.

3. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.

Podmioty realizujące działania:

- Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Policja,
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny.

Monitorowanie

Monitorowanie realizacji Programu odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych w jego realizację. Sprawozdania z realizacji Programu podmioty składają do dnia 31 stycznia każdego roku do Ośrodka Pomocy Społecznej.

Sprawozdawczość

Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego do dnia 31 marca każdego roku przedłoży Radzie Gminy sprawozdanie zbiorcze z realizacji Programu

Finansowanie Programu

Źródłami finansowania wymienionych zadań są środki własne Gminy przewidziane w planie finansowym poszczególnych jednostek organizacyjnych Gminy Komańcza, przy czym środki na obsługę organizacyjno-techniczną zespołu interdyscyplinarnego przewidywane są w planie finansowym Ośrodka Pomocy Społecznej w Komańczy.